

**Türkiye'deki
gerici diktatörlüğü
neden
«FAŞİST»
olarak
nitelendirmiyoruz?**

**KERİM
SEYRAN**

TÜSTAY

**Türkiye'deki
gerici diktatörlüğü
neden
«FAŞİST»
olarak
nitelendirmiyoruz?**

**KERİM
SEYRAN**

İÇİNDEKİLER

Türkiye'deki askeri diktatörlüğü neden "Faşist" olarak nitelendirmiyoruz ?	3
Uç General - Mehmet Yavuz Atılım, 1982 Nisan sayısından	15
Belge: 1 Bu Kavga Gelecek Kavgasıdır - R. Yürükoğlu	17
Belge: 2 Sinsi Bir Yaklaşım - Em. Amiral Vedii Bilget	20
Belge: 3 Özal'ın İstifası Üstüne - Nazlı Ilıcak	23
Belge: 4 Gitti Özal - Ahmet Kabaklı	25

TÜSTAV

TÜRKİYE'DEKİ GERİCİ DİKTATÖRLÜĞÜ NEDEN "FAŞİST" OLARAK NİTELENDİRMİYORUZ ?

1. Faşizm deyince ne anlaşılır ?

Günümüzde faşizm sözcüğü politik tartışmalarda çok sık kullanılan bir sözcük oldu. Ancak bu kavramı kullananların bir çoğu kavramın bilimsel anlamını bilmiyorlar, yada sorunun bu yanı ile ilgilenmiyorlar. TKP Merkez Komitesi'nin Mayıs 1982 Plenumunda belirtildiği gibi "faşist cunta nitelemesi savaş arkadaşı olarak gördüğümüz bu güçlerin ağzında, cuntanın baskı ve terörüne karşı bir nefreti" dile getiriyor. Bu nefret kesinlikle yerinde ve haklıdır, ancak yeterli değildir. Faşizm kavramının bilimsel anlamını kavramak mücademizin hedeflerini çok daha sağlıklı ve isabetli seçme olanağı vereceği için can alıcı önem taşıyor. Uluslararası işçi hareketinin zengin deneyimleri ve bu deneyimlerin en öz ifadesi olan marksizm - leninizm ışığında "faşizm nedir ?" sorusuna cevap bulabiliriz.

2. Yapılan zulme, dökülen kana bakarak "faşist mi, değil mi ?" sorusuna cevap bulunabilir mi ?

Bir çokları faşizmi yalnızca yüzeysel ele alarak en zalim, en vahşi diktatörlük olarak tanımlıyorlar. Bunu açıkça böyle yapmayanlar da Türkiye'deki diktatörlüğün faşist olduğunu kanıtlamak için yapılan işkenceleri, öldürülen insanları öne sürüyorlar. Gerçekten faşist diktatörlükler (örneğin Hitler rejimi) insanlık tarihinde eşine az rastlanır türden kanlı baskılar ve soykırımlar yapımlardır. Fakat bu olgu, bizi her kanlı ve terörist dikta rejimini "faşist" ola-

rak nitelendirme yanlına sürüklemelidir. Herhangi bir açık diktatörlük veya baskı rejiminin yaptığı zulüm, döktüğü kan bu rejimin faşist olup olmadığına anlamak için yeterli ölçü olamaz. Diğer bir deyişle, yalnızca baskı ve zulüm var diye "bu rejim faşisttir" denemez.

Örneğin Kamboçya'da Amerikan emperyalizminin kovulmasından sonra Mao ve çevresinin desteği ile kurulan Pol - Pot rejimi 2 - 3 yıl içinde ülke halkının üçte birini öldürerek tarihte görülmemiş en kanlı katliamlardan birini yaptı. Buna rağmen bu gerici rejime "faşist" denmiyor. Türkiye tarihine bakarsak, 1915'te Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarında Enver ve Talat paşaların emriyle Türkiye'de bir milyondan fazla Ermeni'nin öldürüldüğünü biliyoruz. 20. Yüzyılın en kanlı soykırımlarından biri olan bu katliama rağmen sözkonusu rejimi "faşist" diye adlandırmak gülünç olurdu. Cumhuriyet ilan edildikten sonra 1925'de Şeyh Said ayaklanmasında, 1930'da Ağrı ayaklanmasında ve 1937 - 38'de Dersim'de Kürt halkına karşı Ankara hükümetinin emriyle soykırımlar uygulandı. Genç, yaşlı, kadın, erkek demeden onbinlerce insan öldürüldü. Özellikle Dersim'de uygulanan soykırım Cumhuriyet'in ilanından bugüne kadar yaşadığımız en kanlı zulüm ve baskı örneğidir. Buna rağmen Türkiye'de o zamanki rejimin hiç de faşist olmadığını, aksine bu tür kanlı baskıların yapılmadığı 1950 - 1960 Menderes dönemine kıyasla ilerici olduğunu biliyoruz. Demek ki yapılan zulüm ve dökülen kan bir rejimin faşist olup olmadığını anlamak için yeterli ölçüt olamaz. O halde ölçüt ne olmalı ?

3. Faşizmi diğer açık diktatörlüklerden ayıran nedir ?

Faşizmi diğer açık diktatörlüklerden ayıran özellik herşeyden önce faşizmin sınıfsal özüdür. Sınıfsal öz ne demek ? Bir rejimin sınıfsal özünü bulabilmek için, o rejimin hangi sınıf ve katmanların çıkarlarını temsil ettiğini, hangi sınıf veya katmanların çıkarlarına hizmet ettiğini araştırmak gerekir. Sınıfsal öz kavramı ile yığın tabanı veya kitle tabanı kavramlarını karıştırmamak gerekir. Örneğin Hitler faşizmi Almanya'da orta katmanların desteğini kazanmıştı. Demek ki Hitler faşizminin yığın tabanı veya kitle tabanı orta katmanlardan oluşuyordu. Fakat Hitler faşizmi orta katmanların sınıfsal çıkarlarını temsil etmiyordu. Onları kandırarak, demagoji ile kendine bağlamıştı. Sınıfsal öz olarak ele alındığında orta katmanların diktatörlüğü olmadığı (o devirde sosyal demokratların ileri sürdüğü gibi) anlaşıyordu.

Bir şeyin sınıfsal özünü kavramak için onun dış görünüşüne takılıp kalmamak, onu derinlemesine ve bütün yönleriyle incelemek gerekir.

4. Sınıfsal öz belirlemek neden önemli ?

Devirmek istediğimiz diktatörlüğün sınıfsal özünü araştırmak neden gerekli ? Çünkü belli bir rejimin sınıfsal özünü (hangi sınıfların çıkarlarını temsil ettiği) doğru bir biçimde belirlersek, o rejime karşı işçi sınıfının yanında hangi sınıf ve katmanların mücadeleye girişebileceği, hangilerinin ise tarafsızlaştırılabileceği de anlaşılabilir. Diğer bir deyişle işçi sınıfının uygulayacağı bağışıklık (ittifak) politikası belirlenir. Bu ise leninci devrim strateji ve taktiğinin temelidir.

4

5. Komintern, faşizmin sınıfsal özünü nasıl belirledi ?

Faşizmin sınıfsal özünü dünya komünist hareketi tarafından yıllarca süren mücadeleler ve teorik çalışmalar sonunda 1935 yılında Komünist Enternasyonal'in (Komintern) VII. Kongresinde saptandı. Bu kongrede Georgi Dimitroff ünlü konuşmasında bu tanıma şöyle dile getirdi: "İktidarda faşizm yoldaşlar.... finans kapitalin en gerici, en sovenist ve en emperyalist ögelerinin açık terörist diktatörlüğüdür." Görüldüğü gibi Komintern faşizmin hangi sınıfların çıkarlarını temsil ettiği sorusuna şu cevabı veriyor: Faşizm finans kapitalin tümünün değil, finans kapitalin belli bir kanadının, en gerici, en sovenist ve en emperyalist ögelerinin diktatörlüğüdür. Onların sınıfsal çıkarlarını temsil eder.

Komintern'in VII. Kongresinde faşizmin özünün böylece belirlenmesi uzun yıllar süren bir çabanın sonucudur. Bu süreç içinde bir çok ülkede faşizme karşı yürütülen mücadelelerin deneyimlerinden yararlanıldı. Özellikle Almanya'da (1933'de Hitler iktidara ele geçirdi) ve Fransa'da (1934'de işçi sınıfı faşistlerin iktidara gelmesini engelledi) kazanılan deneyimler önemli rol oynadı. Komintern'in teorik çalışmalarında öncelikle şu sorulara cevap arandı: a) Bilindiği gibi ister faşist bir diktatörlük olsun, ister burjuva parlamentarizm emgen olsun, bütün emperyalist ülkelerde politik sistem öзде finans kapitalin diktatörlüğüdür. Oysa faşist bir diktatörlüğün emgen olduğu emperyalist ülkelerde (Almanya, İtalya) rejim ile burjuva demokrasisinin varlığını sürdürdüğü emperyalist ülkelerdeki (İngiltere, Fransa, Amerika Birleşik Devletleri) rejim arasındaki fark nedir ? Aradaki fark yalnızca birinin açık, ötekinin saklı bir diktatörlük olması mıdır ? Yoksa sınıfsal öзде bir değişiklik var mı ? b) İlk soruya bağlı olarak şu soru var: Faşizme karşı mücadelede (örneğin faşistlerin iktidara gelmesini önlemek için) burjuva parlamentarizmini savunmak doğru mu ? c) Emperyalist ülkelerde işçi sınıfı faşizme karşı mücadele edenlere nasıl bir hedef gösterecek ? Sosyalist bir hedef mi, yoksa demokratik bir hedef mi ?*

Komünist partileri Komintern'in 1935'te yapılan VII. Kongresine kadar faşizme karşı mücadelede hedef olarak proletarya diktatörlüğünü gösterirken VII. Kongreden sonra demokratik hedefler göstermeye başladılar. Komintern'in, faşizmi, finans kapitalin en gerici, en sovenist, en emperyalist ögelerinin diktatörlüğü olarak belirlemesinin sonuçları Komintern'in bundan sonraki tüm politikasında izlenebilir. Bundan sonra, değil burjuvaziyi bir bütün olarak karşılamaya almak, finans kapital içindeki ayrılıklardan da yararlanmak ve saldırmın sivri ucunu finans kapitalin en gerici, en sovenist, en emperyalist kesimine yönelmek taktiği izlendi. G. Dimitroff yoldaş Komintern'in VII. Kongresinde yaptığı kapanış konuşmasında ("İşçi Sınıfının Faşizme Karşı Birliği İçin") o zamanki ABD Cumhurbaşkanı olan Roosevelt'i faşizmin ABD'deki yol açıcısı olarak niteleyenleri eleştiriyor ve tam aksine en gerici Amerikan finans kapital çevrelerinin Roosevelt'e saldıran çevreler olduğunu, bu gerçeği görmemenin

* Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için: Elfriede Lewerenz, Die Analyse des Faschismus durch die Kommunistische Internationale kitabına bakınız. Bu kitabın Türkçesi de yayımlandı.

5

işçi sınıfına hedef şaşırtmak demek olduğunu söylüyor. Burada pratik bir örnekte G. Dimitroff'un nasıl finans kapitalin faşist olmayan bir temsilcisi ile faşist olan kesimleri arasında ayırım yaptığını görebiliyoruz. Tarihsel gelişmeler marksizim - leninizm ışığında varılan bu derin yargının ne kadar doğru olduğunu gösterdi. Bu yargının geçerliliği faşizme karşı teorik bir temel üzerinde sürdürülen mücadelenin zaferiyle kanıtlandı. II. Dünya Savaşı'nda SSCB, İngiltere ve ABD gibi emperyalist ülkelerle bağışıklık kurarak Hitler faşizmine karşı savaştı.

Komintern'de yapılan faşizmin bu tanımı, faşizmin, emperyalizmin (finans kapital) bir ürünü olduğunu vurguluyor. Ancak bu, faşizm ancak emperyalist ülkelerde ortaya çıkabilir biçiminde bir yanlış anlamaya yol açmamalı. Emperyalizm uluslararası bir sistemdir, kendisi emperyalist olmayan bir ülke yine de emperyalizmin egemenliği altında, dolayısıyla emperyalist sistemin bir parçası olabilir. (Türkiye buna bir örnektir). Bu tür ülkelerdeki faşist rejimler emperyalizmin en gerici çevrelerinin çıkarlarını temsil ederler.

Başka bir biçimde ifade edersek örneğin günümüzde emperyalizmin en gerici kanadını oluşturan ABD emperyalizminden bağımsız bir faşizm olamaz.

6. Günümüzde Komintern'in faşizm tahliini reddedenler

Komintern'in faşizmle ilgili saptamaları bugün de geçerlidir. Faşizme karşı mücadelede dünya komünist hareketinin kazandığı deneyimler, bu deneyimlerden elde edilen teorik genellemeler yalnızca anti - faşist mücadelede değil, daha bir çok başka alanda da müdacelemize ışık tutuyor.

Buna rağmen günümüzde marksçı - leninci öğretiyeye dayandığını iddia edip Komintern'in (dolayısıyla uluslararası komünist hareketin) faşizm ile ilgili saptamalarını kabul etmeyenler de vardır. Yürükoğlu bunlardan biridir. Sol sektörlerin faşizm konusundaki, daha doğrusu faşizmin sınıfsal özünü ile ilgili başlıca yanlışlarını anlamak istiyorsak, bu görüşlerin en tipik örneği olmasa da en "olgun" örneğini ele almak yerinde olur. Yürükoğlu'nun sol sektör çizgiyi diğerlerine kıyasla daha yüksek bir teorik düzeyde savunması, onun yazılarında bu akuma özgü teorik yanlışların daha derli toplu ifade edilmesini de sağlıyor. Bu nedenlerle üzerinde durmakta yarar var.

Yürükoğlu, hem Komintern'in faşizm ile ilgili teorik görüşlerine sadık kavlup hem de Türkiye'deki rejime faşist demenin olanaksız olduğunu çabuk kavradı. Bu nedenle daha Kasım 1980'de Komintern'in faşizmle ilgili saptamalarının yeterince "ciddi" olmadığını, "yetersiz" olduğunu söylemeye başladı. (Bak: Belge 1). Ardından da 1981 Mart ayında yeni bir faşizm tanımı (!) ileri sürdü:

"Genel bir yaklaşımla faşizm, emperyalist aşamanın karşı devrimidir.... Finans - kapitalin açık şiddete dayalı diktatörlüğü altında 'rejimi kurtarma' çabasıdır."

(R. Yürükoğlu, Bu Kavga Gelecek Kavgasıdır, s. 52)

Hemen görüldüğü gibi bu tanım bir kere G. Dimitroff'un kullandığı "İktidarda faşizm" belirlemesini bir yana bırakmış. Yürükoğlu gibi hız devrimci-

6

lerin böyle ayrıntılarla uğraşacak vakti olmadığından olacak, iktidardaki faşizm ile henüz yalnızca bir siyasal akım yada parti olarak politik sahnede mücadele eden faşizmi bir kefeye koyup işin içinden çıkıyor.

İlkin tanımın birinci cümlesine bakalım. Faşizmin karşı devrimcilik olduğu bilinen bir gerçek. Kimse "hayır, faşizm karşı devrimcilik değildir" demediğini göre Yürükoğlu'nun söylemek istediği şey başka: Hazret, bu iki kavramın öзде olduğunu, emperyalist çağda karşı devrimin faşizm olduğunu öne sürüyor. Oysa emperyalist çağda da her karşı devrim veya her karşı devrimci akım faşizm değildir. Burada vurgulamak istediğimiz sorunu anlatmak için bir örnek verelim: Her komünist devrimcidir. Fakat her devrimci komünist değildir. Bu nedenle komünist kavramı ile devrimci kavramı öзде değildir. Bu basit mantık kuralını Yürükoğlu'nun da bildiğini varsayabiliriz. O halde neden bu konuyu böyle karıştırmış ? Çünkü amacı faşizmin sınıfsal özünü genişletip onu tüm burjuvazinin çıkarlarını temsil eder gibi göstermektir. Nitekim yaptıkları düzmece konferansın belgelerinin bir başka yerinde faşizmin kapitalizmi kurtarmaya yöneldiğini söylüyor ve böylece üstü kapalı olarak da olsa faşizmin tüm burjuvazinin çıkarlarını temsil ettiğini ifade ediyor: "Faşizmin kapitalizmi kurtarmaya yönelik, tüm burjuvazinin desteğini alması için nesnel temeldir." (Düzmece Konferans belgeleri, s. 20) Bu fikri açıkça öne sürdüğü cümleler de var: "Türkiye Almanya değildir. Faşist cuntanın üzerinde durduğu ekonomik taban çok daha güçsüzdür. Gelir dağılımında ondan alıp buna vererek manevra yapma olanağı vardır. İşçiden aldığımızı birazını küçük burjuvaziye sus payı olarak veremez. Faşist cuntanın bu olanağı yalnızca tekeldisi burjuvaziye kadar varabilir. Onun dışındaki tüm kesimlerden yalnızca almak ve üstelik uzun süre almak zorundadır. Bu da yurdumuzda faşizmin kurtarmaya çalıştığı iktidar blokunun ekonomik sınıfsal tabanını yalnızca burjuvazi ile sınırlıyor." (Düzmece Konferans Belgeleri, s. 30) (Son cümlelerin altını biz çizdik).

Tanımın ikinci cümlesine baktığımızda, faşizmin en azından finans kapitalin tümüne mal edildiği görülmüyor. Böylece üstad Komintern'in faşizmin sınıfsal özünü ile ilgili saptamasını açıkça reddediyor, fakat yine de "Görüldüğü gibi II. Konferansın tanımı Komintern'in tanımını reddetmiyor, hatta ondan kaynaklanıyor" diyecek kadar da pişkinliği elden bırakmıyor (Bu Kavga Gelecek Kavgasıdır, s. 52). Yine aynı eserde sayın Yürükoğlu "faşizmi yalnızca finans kapitalin en gerici kesimin bir aracı olarak" görmenin yanlış olduğunu ileri sürüp, faşizmin bir kaç yüz aileye indirgenemeyceğini söylüyor (s. 54). Kimse faşizmi bir kaç yüz aileye indirgemiyor. Burada sözkonusu olan, faşizmin sınıfsal özüdür. Faşizm, toplumun çok küçük bir kesiminin, finans kapitalin bile tümünün değil de en gerici, en sovenist ve en emperyalist ögelerinin çıkarlarını temsil ediyor. Bu gerçeği G. Dimitroff 1933 yılında, Leipzig'de konuşurken "Faşist diktatörlük: Thyssen - Krupp sermayesinin diktatörlüğü" diyerek dile getirmişti (Georgi Dimitroff, Leipzig 1933, Sofia Press, s. 201. Ayrıca sayfa 188'e de bak). Görüldüğü gibi Dimitroff faşizmin niteliğinin iyice anlaşılması için yalnızca iki büyük sermaye grubunun adını veriyor.

Yürükoğlu "yeni" buluşlarını çevresine alıştırma alıştırma açıklıyor. Nitekim Mart 1981'de yayınladığı "Konferans Belgeleri"nden altı ay sonra, Eylül 1981'de üstad nihayet ağzındaki baklayı çıkarıyor ve şöyle diyor: "Faşizm işte bu

7

nedenle, bu anlayış içinde, genel olarak emperyalist aşamanın karşı devrimidir. *Gerici sınıfın açık diktatörlüğüdür.*" (Bu Kavga Gelecek Kavgaşdır, s 57) (Altını biz çizdik). Böylece faşizm burjuvazinin açık diktatörlüğü haline sokulmuş oluyor. Bu örnekler Yürükoğlu'nun revizyonizmini belgiliyor. Görüldüğü gibi bu süper devrimci faşizmin sınıfsal özünü Kasım 1980'den Eylül 1981'e kadar gittikçe genişleterek sonunda faşizmi tüm burjuvaziye malediyor. Yürükoğlu'nun bu konuda izlediği yozlaşma çizgisi Komintern'in faşizm ile ilgili teorik görüşlerinin izlediği çizgisinin tam tersidir. Bunu görmek için Komintern'in değişik yıllarda bu konuda yaptığı saptamalara bakmak yeter.

Komintern IV. Kongresi (1922): "Faşizm proletaryanın tüm devrimci uğ-

Komintern IV. Kongresi (1922): "Faşizm proletaryanın tüm devrimci uğraşlarına karşı mücadelede burjuvazinin bir aracıdır. (E. Lewerenz, s. 17 Almancası)

Komintern VI. Kongresi (1928): "Faşizm eğilimi herşeyden önce tekeli kapitalizmin gelişmesiyle bağlıdır." (E. Lewerenz, s. 22 - Almancası)

Komintern Yürütme Kurulu'nun (EKKI) 13. Plenumu (Aralık 1933): Bu plenumda faşizm "finans kapitalin en gerici, en sovenist, en emperyalist öğelerinin açık terörist diktatörlüğü" olarak tanımlandı. (E. Lewerenz, s. 24 - Almancası)

7. Finans kapitalin "en gerici, en sovenist, en emperyalist öğeleri" ne demek ?

Çeşitli emperyalist ülkeleri gericiilik açısından bir sıraya koyabilir miyiz ? ABD, İngiltere, Fransa, Federal Almanya, İtalya, Japonya, Kanada, Hollanda, Belçika, İsveç gibi ülkelerin hepsi de emperyalist devletlerdir. Fakat gericiilik açısından eşit değillerdir. Açıkta ki ABD bugün en gerici emperyalist gücü oluştururken örneğin bir Hollanda veya İsveç böyle bir sınıflandırmanın alt sınıflarında yer alırlar. Bu sonuçları göreceli olarak daha ılımlı, gerçekçi politika izleyen emperyalist devletlerdir.

Tek bir emperyalist ülkeye bakıldığında orada da finans kapitalin değişik kanatlarını görebiliriz. Örneğin Federal Almanya'da Strauss, Kohl, Genscher, Schmidt, W. Brand gibi politik liderlerin hepsi de finans kapitalin (yani emperyalizmin) temsilcileridir. Ancak gericiilik açısından eşit değillerdir. Bunlar da en gerici olanlar ve göreceli olarak daha ılımlı ve uzun vadeli bir politika izleyenler diye sınıflandırabiliriz.

8. Finans kapital içindeki farklılaşmaların nesnel kökenleri var mı ?

Finans kapitalin çeşitli grupları arasındaki bu tür farklılaşmaların nesnel kökenleri var mı ? Yoksa bunlar öznel, kalıcı olmayan etkenlere mi bağlıdır ? Finans kapital içindeki bu tür farklılaşmaları gelip geçici değil, nesnel ve dolayısıyla belli bir kalıcılık taşıyan kökenlere dayanıyor. Fakat elbette bu grup-

8

laşmalar da değişkendir, yalnız bu gruplaşmaları öncelikle öznel nedenlere bağlamak yanlış olur. Şimdi bu nedenlere bakalım:

Ekonomik nedenler: Örneğin silah üreten tekeller ile daha çok tüketim malları üreten tekeller arasında çıkar farklılıkları vardır. Yine silah üreten tekeller ile sosyalist ülkelerle ticaret yapan tekeller arasında çelişkiler vardır. Lenin, büyük sermaye içinde "oktobrist" diye adlandırdığı daha gerici bir kanat ile daha liberal bir kanat belirlediğine işaret ederek bunun ekonomik nedenlerini açıklıyor. Saydığı çeşitli etkenler arasında, geri teknoloji uygulayan sermayenin daha çok reformist kandırma ve satın alma yöntemlerine (işçi sınıfına karşı) yöneldiğini belirtiyor.

Ekonomik olmayan etkenler: Bu tür farklılaşmaları etkileyen başka etkenler de var. Örneğin Federal Almanya'nın DDR ile sınır komşusu olması, iki ülkenin sınırları aşan yoğun aile bağları, dil birliği vs. Federal Alman emperyalizminin Federal Almanya işçi sınıfına karşı terörist ve baskıcı yöntemler uygulamasını zorlaştırıyor ve özellikle ekonomik alanda ödün vermeye zorluyor.

Emperyalizm içinde en saldırgan, maceracı kanatla daha gerçekçi ve uzun vadeli bir politika izleyen göreceli ılımlı kanadın varlığı güncel olaylarda da karşımıza çıkıyor. Örneğin Reagan'ın bir dizi emperyalist ülkenin Sovyetler Birliği ile yaptığı yergazı - boru anlaşmasına karşı koyduğu ambargo. Daha bir çok örnek sayılabilir. Bütün bunlardan görüldüğü gibi finans kapital içinde en gerici ve daha az gerici öğeler vardır. Bunlar arasındaki ayrılıklar dünya çapındaki sınıf savaşında önemli bir rol oynamaktadır. İşçi sınıfı izleyeceği politikayı saptarken bu farklılaşmaları ve çelişkileri dikkate almak zorundadır.

Son olarak şu noktaya da değinelim. Finans kapitalin hangi kesimlerinin "en gerici, en sovenist, en emperyalist" olduğunu anlamak için işi dünya çapında ele almak, dünya çapındaki emperyalizm - sosyalizm mücadelesinde tutulan yere bakmak gerekir. Soru "en güçlü olmak" gibi basitleştirilemez. Örneğin, II. Dünya Savaşı'nda Hitler Almanyası en güçlü emperyalist devlet değil, fakat en gerici idi. Soruyu yalnızca ulusal sınırlar çerçevesinde çözümlemeye çalışmak yanlış sonuçlara götürür. Böyle bir yanlış yaklaşımla örneğin Falkland - Malvinas Adaları çatışmasında Küba ve Nikaragua gibi ülkelerin neden Arjantin'i desteklediğini anlayamayız. Yürükoğlu, herhalde kendisi gibi bir "büyük devrimci lideri" topraklarında barındırdığı için olacak, İngiliz emperyalizmi ile Arjantin'deki gerici cunta arasındaki farkı görmekte inat ediyor.

9. Türkiye'deki dikta rejiminin değerlendirilmesi

Komintern'in saptamalarına dayanarak Türkiye'deki gerici diktatörlüğün faşist olduğunu savunabilmek için cuntanın hem yerli işbirlikçi tekeli sermayenin ve hem de emperyalizmin en gerici öğelerinin çıkarlarını temsil ettiğini öne sürmek gerekir.

TKP Merkez Komitesi Plenumu 1981'de Türkiye'deki diktatörlüğün tekellerin ve emperyalizmin genel çıkarlarını temsil ettiğini ve bu nedenle faşist bir diktatörlük olarak değil, (tekellerin ve emperyalizmin çıkarlarını savunan) gerici bir diktatörlük olarak nitelendirilmesi gerektiğini belirtiyor:

MGK'nin diktatörlüğüne gelince, bu rejim, yalnız emperyalizmin en saldırgan kesimlerinin ve en gerici tekellerin değil, genel olarak emperyaliz-

9

min çıkarlarını kollayan ve tüm işbirlikçi, tekeli burjuvazi adına ilerici güçlere karşı saldırıya geçen gerici bir diktatörlüktür."

(1981 Plenum Raporu, s. 22)

Bu değerlendirme, raporda da belirtildiği gibi özellikle üç alandaki gözlemlere dayanıyor: Dış politika, iç politika, ordunun iç yapısı. Şimdi bunlara tek-ker tekere bakalım.

10. Cuntanın dış politikası

Dış politikada (özellikle 1982 kışına kadar olan dönemde) cuntanın Sovyetler Birliği'ne karşı ve diğer sosyalist ülkelere karşı politikasında ABD emperyalizminin saldırgan çizgisine angaje olmadığını, aksine ilişkileri geliştirmek istediğini vurguladığını görüyoruz. Cuntanın başbakanı ve dışişleri bakanı 1980 ve 1981 yıllarında bir kaç kez Türkiye'nin NATO dışında Ortadoğu'ya yönelik bir takım özel görevler yüklenemeyeceğini belirttiler (ABD çevik kuvvetlerinin yerleştirilmesiyle ilgili olarak). Cunta genellikle ABD emperyalizminin dümen suyunda değil de ABD ile diğer emperyalist ülkelerin ortaklaşması bir çizgi tutturmaya uğraştı. Bu niyetini "Biz NATO çerçevesinde alınacak tüm kararlara uyarız, fakat özel görevler üstlenmeyiz" diyerek ifade etti. Ortadoğu politikasında da bir İsrail veya (Sedat dönemindeki) Mısır gibi körüne ABD'ye bağlanarak diğer Ortadoğu ülkelerinden yahtlanmamaya dikkat etti. Arap ülkeleri içinde en keskin anti - amerikan çizgiyi savunan Libya'nın Türkiye ile en yoğun ekonomik ilişkiler içinde olan Arap ülkesi olması bu açıdan dikkati çekicidir.

Ülkemizde işbirlikçi tekeli sermayenin bu tür bir dış politika izlemesinin çeşitli nedenleri vardır: a) Ortadoğu ülkeleriyle (özellikle Irak, Suriye, Suudi Arabistan, İran) gelişen ekonomik ilişkiler. Bu ülkelerin Türkiye'nin dış ticaretinde baş sıraya geçmeleri. Körükörüne ABD dümen suyunda izlenecek bir politika bu ticari ilişkileri bozabilir, işbirlikçi tekeli sermayeyi önemli bir dış pazardan yoksun bırakabilir. b) Geçmiş yıllarda, özellikle 1950 - 65 döneminde izlenen ABD'ye körükörüne bağlılık politikası Türkiye'deki egemen güçlerin uluslararası alanda büyük ölçüde yahtlanmalarına yol açtığı gibi bu çevreler ABD emperyalizminden de umdukları desteği her zaman bulamadılar. Bu deneyimleri değerlendiren büyük burjuvazinin saflarında ABD'ye karşı daha mesafeli durmayı (bunu "kişilikli dış politika" diye adlandırmıyorlar) savunmalarını sayısı arttı. c) Önce Vietnam'da halk güçlerinin zaferi, ardından İran devrimi gösterdi ki ABD emperyalizminin tam desteğine sahip en kanlı diktatörler bile halk yığınları hareketi geçince devriliyor. Bu olayları kendi açısından değerlendiren tekeli sermayenin saflarında böyleleri "patlamaları" önleyecek uzun vadeli önlemler isteyenlerin sayısı arttı. (İlişkilerde belgelerde cunta dış politikası ile ilgili FAC tekeli sermayesinin baş sözcülerinden olan Frankfurter Allgemeine Zeitung'ta yayınlanmış bir yorumu ve Cumhuriyet gazetesinde emekli Amiral Vedii Bilget'in bir yazısını bulacaksınız.)

11. Cuntanın iç politikası

MHP üst yöneticilerinin yargılanarak MHP tarafından işlenen suçların ve cinayetlerin önemli bir bölümünün askeri savcılar tarafından açıklanması... Bu

10

uygulamalar bir yandan faşist MHP'ye indirilmiş ciddi bir darbe oluştururken, öteyandan ordu içinde belli bir kesimin MHP'ye karşı tepkisini de yatıştırmaktadır. MHP davasını kamuoyunun gözünü boyamak niyetiyle tezgahlanmış bir dansışık döğüş olduğunu ileri sürenlere şunu sormak gerekir: Faşist olduğunu iddia ettiğiniz cunta neden geçici bir süre anti - faşist güçleri oyalamak amacı ile asıl dayanağı olması gereken faşist partiye saldırınsın ?

Bazıları, iktidara geldikten sonra da "faşistlerin kendi aralarında hesaplaşmalarını", bir faşist grubun (cunta), diğer bir faşist grubu (MHP) zararsız hale getirdiğini iddia ederek bunu Hitler'in bir gecede binlerce SA'yı öldürttüğü 30 Haziran 1934 katliamına benzetiyor (Yürükoğlu, Bu Kavga Gelecek Kavgaşdır, s. 39). Bu benzetme sahibinin cehaletini kanıtlar. 30 Haziran 1934'te Hitler ve çevresinin yaptırdığı katliam Almanyada da faşist diktatörlüğün ilk önemli bunalımı ile bağlıdır. Bu katliamla ortadan kaldırılanlar SA'nın tümü değil, onun içinde Hitler'den orta katmanların durumlarını düzeltme yönünde verdiği sözleri tutmasını isteyen kesimlerdi (Bak.: Geschichte der Deutschen Arbeiterbewegung, cilt 5, s. 61). Bu çatışmanın temelinde yatan çelişki, Nazilerin yığın tabanını oluşturan orta katmanlar ile finans kapitalin en gerici öğelerinin arasındaki çelişki idi ve sonuçta birinciler değil, ikinciler üstün geldi. MHP ile cunta arasındaki çatışmayı buna benzetmek, MHP'yi faşistlerin demagogisine kanmış bir grup gibi göstermek demektir. Bu, son derece tehlikeli bir yanlışlıktır. Kaldı ki 30 Haziran 1934 olaylarında da komünistlerin tavır bürünmesi, aralarında boğuşunlar" gibilerden bir tavır olamaz. KPD, 1935 sonunda yapılan "Brüksel Konferansı"nda, Nazi Partisi içinde oluşan muhalefeti zamanında görüp bu bunalımdan yararlanmadığı için acı acı özleştireti yapmış ve faşist örgütler içinde çalışmanın önemini vurgulamıştı (Die Brüsseler Konferenz der KPD, s. 83). En azından şu soruya cevap vermek gerekir: Cunta mı, yoksa MHP mi en gerici güçleri temsil ediyor ? Bu soruya bizim cevabımız açıktır. Biz, MHP diyoruz. Aksini savunmak mümkün mü ?

Ekonomik alanda cunta, AP hükümeti döneminde başlatılan, tekelleşmeyi kamçılara tekelidışı burjuvazinin ve küçük üreticilerin yıkımını hızlandıran 24 Ocak politikasını sürdürdü. Bu politika, işçi sınıfının sömürülmesini olağanüstü arttıran önlemlerle desteklendi ve tamamlandı. Ne var ki Haziran - Temmuz 1982'de, Kastelli olayı ve Turgut Özal'ın istifası ile ilgili olarak tekeli sermaye içinde gruplaşmalar su yüzüne çıktı. Tekeli sermayenin en gerici çevreleri 24 Ocak politikasının sürdürülmesini isteyerek Turgut Özal'ı savunurken diğer bir bölüm bu politikaya karşı çıktı ve sonunda Turgut Özal istifa etmek zorunda kaldı. Bu son bunalımın bugüne kadar belli olan sonuçları finans kapitalin en gerici çevrelerinin egemen olduğu tezini savunmayı daha da zorlaştırmıştır.

Ekonomik politikada finans kapitalin belli bir grubunun ağır basmadığını gösteren bir konu da Kamu İktisadi Teşekküllerinin (KIT'ler) durumudur. Türkiye'de ekonomik politikanın kilit sorunlarından biri olan bu konuda tekeli sermayenin değişik grupları şimdiye kadar bir "çözüm" üzerinde anlaşamadılar. KIT'lerin daha dolaysız bir biçimde tekeli sermayenin denetimine verilmesini isteyen en gerici kanat, böylece bir adımı, yol açacağı toplumsal sarsıntıları ve sanayileşme sürecine yapacağı olumsuz etkileri hesap ederek karşı çıkan çevrelere isteklerini kabul ettiremediler. Soru bugün de asıkardır.

11

Bu konuyu kapatmadan bir noktaya işaret edelim. Gerek iç ve gerekse dış politikada tekeli sermayenin en gerici, maceracı ögeleriyle daha gerçekçi ve uzak görüşlü ögelerin farklılaşmalarını izlemek için ilk yaklaşım olarak Ter-
ciman ve Milliyet gazetelerinin tavrı örnek verilebilir. Her ikisi de başka başka tekel gruplarının denetiminde olan bu iki gazete hemen bütün önemli konularda özde tekellerden ve emperyalizmden yana, fakat yöntemde ayrılan çizgileri temsil ediyorlar.

12. Ordunun yapısı

Türkiye'deki gerici diktatörlüğün niteliğini belirleyebilmek onun dayandığı temel güç olan ordunun yapısını doğru değerlendirmekle yakından bağlıdır. Kimileri orduya "faşist ordu" diyerek işin içinden çıkıyorlar. Bu tezi öne sür-
enler, ordunun ne zaman faşistlerin eline geçtiğini açıklamadılar. Bilindiği gibi 12 Eylül darbesi Yunanistan'daki Albaylar Darbesi (1967) yada bizdeki 27 Mayıs darbesi gibi ordu içindeki bir grup tarafından değil, "emir ve komu-
ta zinciri bozulmadan" yapıldı. Bu nedenle ordunun 12 Eylül darbesinden yıl-
larca önce "sessizce" faşistlerin "eline geçmiş" olması ve ordu içindeki ve di-
şındaki anti - faşist güçlerin buna seyirci kalmış olmaları gerekir.

Gerçekte Türkiye'de ordu dün olduğu gibi bugün de içinde farklı politik gö-
rüşlerden gruplaşmaların yer aldığı bir yapıya sahiptir. Kuşkusuz ordu üst yö-
netimi tümüyle tekellerden ve emperyalizmden yana yüksek rütbeli subayların
elindedir. Ancak bunlar bile hedeflerde anlaşmalarına rağmen yöntem konu-
sunda ayrıyorlar. İçlerinde tekellerin ve emperyalizmin en gerici kesimlerinin
çıkartlarını savunanlar olduğu gibi daha gerçekçi olup uzun vadeli düşünceler
de vardır. Bu sonuncular dış politikada maceracı girişimlerin, iç politikada da
yalnızca baskı ve teröre güvenmenin uzun vadede çıkar bir yol olmadığını öne
sürerek daha esnek bir tavrı savunuyorlar. Ayrıca her iki kanat da ordunun orta
ve aşağı kademelerinde küçümsenmeyecek sayıda yurtsever subayın varlığını
hesaba katmak zorundalar. Bu nedenle 12 Eylül cuntası ordu içinde kuşku-
suz önemli bir yer tutan faşist usurların egemenliğini değil, tekellerden ve
emperyalizmden yana grupların egemenliğinde bir uzlaşmayı yansıtır.

13. 1982 yılındaki gelişmeler

TKP Merkez Komitesi'nin Ağustos 1981 Plenumu'nda cunta içinde (tekel-
lerden ve emperyalizmden yana güçler arasında) varlığı saptanan uzlaşmanın
değişebileceğine işaret ediliyordu:

"Eğer tüm ilerici güçler, bugünkü durumu, tüm çelişkileri değerlendire-
mez ve güçlü bir cephe kuramazsa, ülkemizdeki en gerici, faşist çevre-
lerin rejim içindeki ağırlıkları artabilir. Çünkü gerici diktatörlük, faşist
hareket arasındaki çelişki uzlaşmaz değildir."

(Plenum, s. 22)

Olayların akışı bu değerlendirmeyi (ne yazık ki) haklı çıkardı. İlerici - de-
mokratik güçlerin birliğinin sağlanamaması sonucunda 1982'nin ilk yarısında
cunta belirgin bir şekilde gerileşti. Bunu ABD emperyalizmine doğru kayış-
ta, içinde demokratik güçlere, barış hareketine karşı yoğunlaşan saldırılarda

12

ve MHP yöneticilerinin bir çoğunun salıverilmesinde görüyoruz. TKP Merkez
Komitesi'nin Mayıs 1982 Plenumu'nda bu ters gelişmeler saptandı (Bakınız:
1982 Plenumu, s. 11). Ancak bu gelişmeler cuntanın artık "faşistleştiği" şek-
linde anlamamalı. Bu, bugün de varolan karmaşık durumu basitleştirmek olur.
Bugün emperyalizmden ve tekellerden yana güçler içindeki çelişkiler yaygın-
laşmış ve derinleşmiştir. Son aylarda hem ekonomik (Özal'ın istifası) ve hem
de siyasal (anayasa tartışmaları) alanda çelişkilerin keskinleştiği açıkça gö-
rülüyor. Bu durum, henüz cuntaya karşı değil, fakat onun belli önemli uygula-
malarına karşı geniş bir muhalefet hareketinin ilk belirtilerine yol açtı. Ülke-
de politik aktivite gözle görünür biçimde arttı. Bu durumda TKP'nin bundan
bir yıl önce yaptığı şu saptamayı hatırlamakta fayda var:

"...komünistler, bir yandan bugün ortaya çıkan ve yarın çıkacak olan
toplumsal muhalefetin ister eski, ister yeni somut her temsilcisi zaman-
ında tanımalı, onlarla eylem birliği olanaklarını kullanmalıdır. Öteyandan
komünistler düşman kampındaki en küçük çatlaktan yararlanmalı-
dır. Bu çatlaklar işçi sınıfına, ilerici güçlere manevra olanağı verir.
Partimiz bütün bu çelişkilerin arasında esnek bir politikayla, tüm ulusal
demokratik güçleri birleştirmeye çalışmalıdır. Bu ise, bugün cuntanın
çevresinde geçici kümelenenler de içinde, emperyalizm, işbirlikçi tekel-
ci burjuvazi, toprak ağası bloğuna karşı tüm güçleri hesaba katmayı ge-
rektirir. Onları birleştirmek, cuntanın tüm saldırılarına ve cuntanın en
gerici, amerikançı ögelerine karşı geniş bir hareket yaratmak olanaklı
ve zorunludur."

(1981 Plenumu, s. 40)

Olaylar bir yıl önce yapılan bu değerlendirmenin doğruluğunu çarpıcı bir
biçimde kanıtladı. Cuntanın anayasasına karşı gelişen geniş muhalefet hareke-
ti barış, demokrasi ve ulusal bağımsızlık mücadelesine yeni olanaklar sağladı.
TKP, Mayıs 1982 Plenumu'nda da anayasa mücadelesinin önemine dikkati çek-
mişti:

"Önümüzdeki kısa erimli dönemde cuntaya karşı savaşım, anayasa sava-
şında odaklaşıyor. Cuntanın halkımıza gerici bir anayasa dayatmak istedi-
ğinden en geniş demokrasi güçlerinin artık hiçbir kuşkuya yoktur. A-
nayasa savaşımında cunta ve onunla işbirlikçi yapan sivil gericilikle, en
geniş demokrasi güçleri nesnel olarak karşı karşıya geliyor."

(Mayıs 1982 Plenumu, s. 18 - 19)

Bugün, Plenum'dan iki ay sonra, bu muhalefet gözle görülür, elle tutulur
bir şekilde siyasal sahneye çıkmıştır. Görevimiz bu muhalefeti daha da yay-
gınlaştırmak, 1961 Anayasası'nın yürürlükte kalmasını karşı geniş yığınları harekete
geçirmek için tüm gücümüzü seferber etmektir. Şimdi yığınal bir direniş
yaratmak için bir kaç ay öncesine kıyasla çok daha elverişli bir ortam vardır, an-
cak zamanında harekete geçip ustaca ele alamazsak bu elverişli ortamdan yarar-
lanamayız.

Anayasa taslağına karşı çıkarılan henüz doğrudan ve açıkça cuntaya kar-
şı tavrı almamaları bizi şaşırtmamalı. Anayasa taslağına karşı gelenler nesnel

13

olarak cuntaya karşı bir direnişe katılmış oluyorlar. Bu konuda yine G. Dimit-
roff'un sözlerine kulak verelim:

"Yoldaşlar, bu güncel çıkarlar için seferber edilen insanların kendi ken-
dilerini politikaya karıştırmayan ve hatta faşizmi destekleyen kişiler ola-
rak görmeleri bizi rahatsız etmemeli. Bizim için önemli olan, bu insan-
ları başlangıçta belki de açıkça faşizme karşı savaş belgileri altında yü-
rümeye de, yığınları faşist diktatörlüğe karşı yönelttiğinden nesnel ola-
rak anti - faşist bir nitelik taşıyan harekete katmamızdır."

(G. Dimitroff, İşçi Sınıfının Faşizme karşı Birleşik
Cephesi - Komintern'in VII. Kongresinde yapılan
konuşmadan - Seçilmiş Eserleri, Berlin 1958, c. 2,
s. 573 - Almanca -)

14. Cuntanın doğru değerlendirilmesinin pratik önemi

Cuntanın doğru değerlendirilmesinin pratik mücadele açısından önemli bü-
yüktür. Cuntaya faşist demek, "bundan beteri olamaz" demektir. Bu anlayış
hem rejimin gerileşme yönünde attığı adımları zamanında görüp bunlara kar-
şı somut mücadele vermeyi, hem de cuntanın iç çelişkilerini bulup bunlardan
yararlanmayı zorlaştırıyor.

"Oysa Partimiz her seferinde artan tehlikeler karşısında yığınları uya-
nık olmaya, karşı koymaya çağırdı. Böylece bir karşı koyuş aynı zaman-
da, rejimin kendi iç çelişkilerinin keskinleşmesine yol açacak, cuntayı
güçten düşürecek, en gerici işbirlikçi kesimlerin ortaya çıkan iç çelişki-
leri şimdi olduğu gibi kolaylıkla çözmesini önleyecekti. Bu, açıkta ki
cuntanın bunalımını derinleştirecekti. Açık ki bugün de cuntanın geri-
cileşme süreci iç çelişkileri yok etmemiştir. O nedenle geçmiştiki sek-
ter görüşlerin eleştirisi bugün de pratik önem taşıyor."

Mayıs 1982 Plenumu, s. 16)

Ancak rejimin değerlendirilmesi ile ilgili yanlış görüşler öne sürülenlerle de
eylem birliği yolları aranmalıdır. Bu konuda Plenum raporunda şöyle deni-
yor:

"Partimiz, doğru savaş taktiklerini gösterirken, cuntanın barbarca işken-
celeri altında olan, şiddetli baskı altında kalan ilerici, devrimci parti ve
kımrların cuntayı faşist diye nitelendirmelerini her zaman anlayışla karşıladı.
Bunun, bu güçlerle eylem birliği için bir engel olmadığını açıkladı. Bu
anlayışla davrandı, davranıyor. Cuntaya karşı olan güçleri, onu nitele-
melerine göre değil, cuntaya karşı işçi sınıfının, emekçi halkın çıkarla-
rı için savaşma isteklerine göre ayırdı. Omuz omuza savaşım içinde gö-
rüş birliğinin oluşacağına inandı."

(Mayıs 1982 Plenumu, s. 17)

14

ÜÇ GENERAL

Mehmet YAVUZ

"ABD'nin Türkiye'nin coğrafi durumundan yararlanmak istemesi doğaldır...
Türkiye Sovyetler Birliği'nin hedefidir. Türkiye'ye yeni roketler, çevik kuvvet-
ler yerleştirmek gerekebilir." Emekli Amirâl Sezalı Özkunt Şubat ayında "Mil-
liyet"te yayınlanan yazı dizisinde böyle diyor. Bir başka Emekli General, Ve-
dii Bilget ise şunları yazıyor: "Türkiye'nin ulusal egemenliği konusunda bas-
kılarını aya içeriği, ABD'nin Yakındoğu politikasında tehlikeli bir yer almaz
yönündeki zorlamalardır... Başarımların temel kavramı giderek yoğunlaşan so-
ğuk savaş havasına kapılmamak, uluslararası yumaşma ilkesini direşkenlik ve
inançla savunmaktır" ("Cumhuriyet", 11 Ocak 1982).

Bu iki generalden hangisi gerçeği söylüyor? Her ikisi de Türk ordusunun üst
kademelerinde çalışmış birer subay olarak, ABD ve NATO'nun askerel strate-
jisi konusunda yeterli dercede bilgilidirler. Ama her bilgili olan gerçeği söyle-
mez. O zaman, soruyu şöyle soralım: Hangisinin söyledikleri ulusal egemenli-
ğe, ulusal çıkarlara uygun düşüyor? Hangisi Türkiye'nin değil, ABD'nin, NATO'nun
nün çıkarlarını öne çıkarıyor?

Özkunt yola, şimdiye kadar hiçbir savaş başlatmamış olan Sovyetler Bir-
liği'nin "saldırgan" olduğu yalanından çıkıyor. Türkiye Sovyetler Birliği ile
komşu olduğu için topraklarımızı yeni ABD silahları, güçleri yığılması gerek-
tiğini savunuyor. Reagan yönetiminin harpçi politikasına uyulmasının Türki-
ye'yi tehlikeye atacağını söylemeyi seçti, hatta vatan hainliği ilan ediyor. "ABD"
ne uyun yoksul komünistler gelir" korkutmasıyla Amerikanlık yapıyor.

Bilget ise Atatürk'ün belirlediği barış ve komşularla iyi ilişkiler politikasını
savunuyor. Bunun, ulusal egemenliği güçlendireceğini gösteriyor. Ulusal çıkar-
ların, uluslararası yumaşmayı gerektirdiğini belirtiyor. ABD politikasının her
zaman zorlayıcı, emperyalist, müdahaleci olduğunu, Türkiye gibi ülkelerdeki

15

istikrarlılıklar, o ülkeleri ulusal bağımsızlıklarını zedeleyici bağlara sokmak için kullanıldığını sergiliyor.

Bir başka emekli general, Muzaffer Aksoy da, Bilget gibi, Türkiye'nin "Çevik Kuvvet"lere olanak sağlamasına karşı çıkıyor. Özsoy, 23 Aralık 1981 günü "Milliyet"te yayınlanan yazısında, Bilget'ten farklı olarak, Türkiye'nin NATO sınırlarını savunması gerektiği, Sovyetlerin saldırgan olduğu gibi emperyalist kökenli jeopolitik kavramlarını savunuyor. Ama o buna karşın, "Orta-doğu'da Türkiye ve ABD çıkarlarını hedefte dengelemek mümkün değildir" diyor ve gerçekçi bir şekilde "Çevik Kuvvet"lere olanak sağlanmasının "Türkiye'yi zayıflatcağını" vurguluyor.

Evet, bu üç yüksek rütbeli subay da, Türk ordusundan çıkmışlardır. Söyledikleri ile ABD yönetiminin dayatmaları karşısında ordu içindeki farklı görüşlerin çatışmasını yansıttıyorlar.

Şimdi Türk ordusundaki her subay ve assubay, ulusal çıkarları temel alarak kafasında açık bir tutum belirlemek yükümlülüğü ile karşı karşıyadır: Atatürkçü barış politikasından ve yumaşmadan yana mı, yoksa Enverci yeni serüvenlerden yana mı? Ulusal bağımsızlıktan yana mı, yoksa ABD'nin NATO'nun çıkarlarından yana mı? Barışı sürdürmekten yana mı, yoksa savaş kıskırtıcılığından yana mı? Ülkemizin, bölgemizin ve dünyanın içinde bulunduğu kritik durum, Türk ordusundaki subay ve assubayların omuzlarındaki bu sorumluluğu artırıyor.

(ATILIM, Nisan 1982, s. 5)

olar. Bu arada devrimci çevreler olduğu megal eden bir soruya da yanıtlanıyor: Fazlın bir devlet biçimi mi, hükümet biçimi midir? Tabii, devlet biçimidir.

2.6. Faşizm konusunda Komintern'in tanımı ve İçin Sesi

Atılım, bizim için, "Komintern'in bugün de geçerli olan faşizm tanımını — yalnızca cümleci faşist devrimciye yaranmadığı için — bir kalemde yadetti" diyor. Nasıl da doğruyor.

Önce, biz ne demiştik, onu okuyalım:

"Onüçüncü yüzyılda faşizm konusu bilileri çok megal edecek ve hepimiz bu konuda çalışacağız. İşin içinde bir şey yapmamız gerekiyor. Kendine de, faşizm konusunda çalışacak tüm yoldaşlara da. Dünya komünist hareketinde ve genel olarak ilerici güçler arasında somut, ülkelerdeki faşizm deneyleri hakkında güzel kitaplar var. Çok güzel araştırmalar, tasarımlar var. Fakat faşizmin genel teorik ele alınıp aydınlatılması, faşizm hakkında genel teorik değerlendirmeler aydınlatıcı olarak çok yakın bir durum var."

Dimirov'un 7. Kongre raporu bile faşizmin genel değerlendirilmesi hakkında çok az yer ayırmıştır. Gerisi faşizme karşı yapılacak şeylerdir. Yani, teorik bir anlayış tarzına aydınlatıcı bakımların geliştirilmesi kitaplar çok azdır. Klasiik bir tanım var: "Faşizm-kapitalizm en... kesiminden... çöplük diktatörlüğü". Çok iyi anlatıyor. Bilmem böyle değil mi? "En... kesiminden... çöplük diktatörlüğü". Bu bir tanımdır. Baza finans-kapital kesiminden "en gerici" yapılan diktatörlükler, bunlar için bir değerlendirme yapılmaz mı? Sonra, "en gerici" sayılmaları oluşturmaz mı? Kesiminde daha çok bir tanım gerekiyor. Ve yukarıda komünist hareketinde faşizm bir tanım "İçin Sesi". "Acil Görevlerimiz", 3 Kasım 1980, sayı: 141).

Komintern'in faşizm tanımını yadımızdan çıkarmak gerekiyor. Yalnızca, yanlışlar demedik, yalnızca yanlışlar bulduk.

Bir tanım yeterliliği görmek başka, daha iyi bir tanım gerektirebilir başka şeylerdir. Yanlış değil ve daha iyi ortaya konulmuş bir tanım var. Bu tanım gerektirebilir başka şeylerdir. Yanlış değil ve daha iyi ortaya konulmuş bir tanım var. Bu tanım gerektirebilir başka şeylerdir. Yanlış değil ve daha iyi ortaya konulmuş bir tanım var.

Komintern'in tanımı şöyledir: "İkinci dünya faşizmi, finans-kapitalin en gerici, en yavaş, en emperyalist emperyalizmi açık terör diktatörlüğüdür."

TKP II. Leninciler Konferansı faşizmi şöyle tanımlamıştır: "Genel bir yaklaşımla faşizm, emperyalist aşamamın karşı-devrimidir... Finans-kapitalin açık şiddet dayalı diktatörlüğü altında 'rejimi kurtarma' abasıdır."

Görüşümüz gibi, II. Konferans'ın tanımı Komintern'in tanımını reddetmiyor, hatta ondan kaynaklanıyor. II. Konferans'ın tanımı hiçbir şekilde tam ve eksiksiz bir tanım olarak değerlendirilmez. Tam tersine, bu tanım, bir arayışın, bir çabasının sonucu olarak başka bir şeydir. Hareket noktası, Komintern'in tanımıyla açık ve net olarak karşılaştırmalıdır. Ki bu açık yoldur. Dimirov'un okuduğu raporun aslı yerlerinde yanlışlar görülür. Sonra bu yanlış tanımla karşılaştırmalıdır. Dünya komünist hareketinde mutlaka yeni ve gerçekçi yeterli tanımlar gerektirir. Ancak, bu yeterli tanım bile, Komintern'in tanımıyla karşılaştırmalıdır. Kapasiteleri dışlamaz. Bunlar nedir?

II. Konferans'ın tanımı, faşizmi "emperyalist aşamamın karşı-devrim" diye tanımlayarak onu tarih içindeki yerine, diki açık diktatörlükler yanında değil yerine oturtuyor. Faşizmin tarihini anlatıyor. Komintern'in tanımıyla karşılaştırmalıdır. II. Konferans şöyle diyor:

"Her toplumsal yapıda olduğu gibi,

tekelci kapitalizmin egemenliği koşullarında da devrim ülkelerinde devrim güçleri arasında, ancak nice bir aşamaya ulaşılacak bir aşamada devrimci ve egemen sınıfın sosyal reformu yoldan gerçekleştirilecek maddesi alan yolda, şiddetli çekişme olduğu bir dönem nesnel zorunluluktur. Devrim bunu olumsuzluyor, hatta olumsuzluyor. Faşizm ise karşı devrimci şiddetle, finans-kapitalin açık diktatörlüğü altında, gerici olarak olumsuzluyor devrimci çabaları."

2. Tanımın "karşı-devrim" belirlenmesi, faşizmin devrim toplumsal-siyasal krizle, devrimci duruma olan başını ortaya koyuyor. Faşizmi tarihte bir anda nergile bir aşamaya karşı devrimci çabaları karşı ediyor.

3. Tanımın, faşizmin "rejimi kurtarma çabası" olduğunu söylemesi, Komintern'in tanımıyla "en" bir ölçü getirme anlamı taşıyor. Daha sonra bunu II. Konferans şöyle açıklıyor:

"Faşizm finans-kapitalin açık şiddetle dayalı diktatörlüğü altında 'rejimi kurtarma' çabasıdır. Bu bakımdan, faşizm, kapitalizmin kurtarması nesnel gereksinimdir. Ancak sosyalist çabaları en iyi şekilde devrimci finans-kapitali gurbu çekerek. Başka bir deyişle,

yanlışlar üzerinde en ağır şiddet uygulanması, sosyalizmi kurtarmak, silahlı olarak, gerekirse savaşla dışarı atılması, vb. kendi somut gerçekliklerinden hareketle savunma finans-kapitali gurbu çekerek diktatörlüğü "öçütür" eder" (ibc).

4. Faşizmi, "rejimi kurtarma çabası" olarak belirtmek, Komintern'in tanımından kalkarak yapılabilecek ve tarihsel deneylerin gösterdiği gibi yapılabilecek bir yanlış karga da yaratır. Bu yanlış, faşizmi yalnızca finans-kapitalin en gerici kesiminden bir aracı olarak görmek ve dolayısıyla bu küçük kilit dışında kalan orta-büyük, küçük ya da küçük tüm burjuvaziyi bu diktatörlüğe karşı savunabileceği bir güç olarak görmekti.

Böyle yanlış bir anlayış, I. Bilgin'in finans-kapitali 120 alıyorsa indirgenmiş gibi, faşizmi de kaçınılmaz olarak bir yarı alıyorsa indirgenmiş bir sorun yapar. Böyle bir yaklaşım, ekonomik-toplumsal bir sistem olarak kapitalizmi, emperyalizmi ve faşizmi bunlarla olan karmaşık bağını hiçbir şekilde anlamaya yer bırakmaz. O zaman, bu 200 ya da 120 alıyorsa ortadan kaldırılmaz, sorunlar çözülür!

İşte TKP II. Leninciler Konferansı böyle bir yanlış karga yaratıyor. Şöyle diyor:

"Ancak bir gurbu kendi somut gerçekliklerinden olarak 'gerçekleşen' en iyi

görüştür olmasın, bunların yalnız o gurbu ya da yalnız finans-kapitali değil, tüm kapitalizmi kurtarması nesnel gerçekliklerdir olduğu gerçeğini ortadan kaldırır."

"Faşizmi kapitalizmi kurtarmaya yönelik tüm burjuvazinin desteğini alması için nesnel temeldir. Ötekini yüksek sınıf savanları yapması olan, burjuvazinin işi tümüyle kurtarmaya dolu olan ve onun bu işte bir emperyalizminin güçlü bir önel dayanağıdır. Ancak bu güçlü dayalı hiçbir açık diktatörlüğü, diki somutlar üzerinde yalnızca kaba şiddetle ayakta durmaz. Faşist diktatörlüğün de, güçlü ekonomisi maddesal ve yığın propaganda ile belcine bağlaşıklıkla aydınlatılır. Bu nedenle faşist diktatörlüğü ya da bu kesimin diktatörlüğünün diktatörlüğü, bundan doğrudan ya da dolaylı çıkarılanları unutmamak gerekir. Bu gerçeği diktatörlükte almak, anti-faşist savaş hiçbir zaman finans-kapitalin de yalnızca bir kesimine karşı savaşla indirgenmemelidir."

Faşizm konusunda Komintern'in tanımı da bizim yaklaşımımıza göre diktatörlük, II. Konferans'ın faşizmi de alı bilmisim altında yanlış anlayışa hırs ditiş apolabilir.

Faşizmi "karşı-devrim" olarak belirtmek, onu insanlık tarihinin bilimsel yoldaşla karşılaştırmalıdır.

onun bir parçası yapar değil. Faşizmin gökten düşen bir realite olduğu anlaşıyor.

Bu yanlış ve faşizmi anlamak için, "toplumsal devrimci aşamam" kavramından işe başlanmalıdır. Her toplumdaki devrimci toplumsal mücadele, mülkiyetin özel mülkiyetle arandaki ilişkisi yitirerek keskinleştiğinde, devrim bir ekonomik-toplumsal bunalım içinde sosyal kriz ortaya çıkar. Bu aşamada toplum mülkiyet değişimi ister.

Bu mülkiyet değişimi, bir toplumsal-ekonomik yapıdan ötekine geçme, ötekine kapitalizmden sosyalizme geçme olabilir. Aynı yapı içinde bir kez sosyalizme geçme, ötekine sosyalizmden sosyalizme geçme olabilir. Toplumlarda bu mülkiyet değişimi mülkiyet, devrim değil, sosyalizmdir. Tarih, bu aşamada devrimin kimin elinde olmasına bakmaksızın işi yol belirlediğini gösteriyor. Ekonomik olanakları geniş ülkelerde reformer yol (Bu yola bile belli derincede baskı ötekileri ekler) Klasiik örneği İngiltere'dir. Bu ülkede serbest piyasetin sosyalizme geçmesi, kapitalizmden sosyalizme geçme, güncel olarak barışla oldu. İngiltere, "bu savaş ötekileri sosyalizme emperyalist olacaktı" adıyla sosyalizme yerine geçirdi. Ekonomik olanakları dar ülkelerde açık diktatörlük 1789 Fransız devrimi, Almanya'da Bismarck devrimi, 1917 Büyük Ekim Devrimi, Almanya ve İtalya'da faşizm.

Teorik olarak, bu işi yol da, sosyalizme geçişte so-

ötekileri birlikte ortadan kaldırabilir ki, buna devrim denir; b) ya da varolan ilişkileri ortadan kaldırarak sosyalizme geçme, "devrimden ötekine" devrimdir.

Bugünkü uluslararası güçler dağılımı altında reformer yola devrimin olacağı yoktur. Ancak bu olağanüstü teorik olarak Marks, Engels ve Lenin tarafından kabul edildiği bilmiyor. Bugüne dek gerçekleştirilen diktatörlükler içinde de reformer yoldan devrimin en yakın örnek olarak İngiltere'nin fedasizimden kapitalizme geçişini gösterilebilir. Reformer yoldan "devrimden ötekine" ya da sosyalizme geçme, kapitalizmi emperyalist aşamamın geçişini ötekine verir.

Açık diktatörlük yoldan varolan ilişkileri ortadan kaldırarak, yeni devrim ötekine, bugüne dek gerçekleştirilen tüm devrimlerdir. 1789, 1917 gibi, açık diktatörlük yoldan varolan ilişkileri ortadan kaldırarak sosyalizme geçme, "devrimden ötekine", karşı-devrim değil, devrimdir. Bu devrim devrimdir.

Faşizm işi bu nedenle, bu yanlış içinde, genel olarak emperyalist aşamamın karşı-devrimidir. Genel anlamda açık diktatörlüğüdür. Rejimi kurtarmaya yolda, devrim toplumsal mülkiyetle mülkiyetin özel mülkiyetle arandaki ilişkisi yitirerek "devrimden ötekine" geçmiştir.

Tarihsel ötekine örneklerinde faşist diktatörlükler, ekonomik olanakları dar ülkelerde ortaya çıkmıştır. Örneğin Almanya ve İtalya o tarihte Rusya'nın

FEDERAL ALMAN BASININDAN BİR YORUM

Federal Alman tekelinin önde gelen sözcüklerinden gerici Frankfurter Allgemeine Zeitung'un (F.A.Z.) Türkiye'deki cuntanın dış politikasını değerlendirmesi... (F.A.Z., 29 Aralık 1981)

"...Anadolunun özel stratejik önemi Washington'un Batı Avrupalı mütefikirlerinin de bilincindedir. Fakat onlar iç politikaya daha fazla dikkat etmek ve askeri rejime karşı protestoları hesaba katmak zorundadır. Belli ki Reagan hükümeti bu tür bir baskı ile karşı karşıya değil. Ancak o da Türkler tarafından pek can kulağı ile dinlenmiyor. Batı Avrupa'dan yapılan azarlama nedeniyle Ankara her övgüyü büyük bir sevinçle karşılayorsa da Amerikalıların bazı bağrasmama çabalarını soğuk karşılıyor. Weinberger ziyaretinin ele tutulur en önemli sonucu, savunma politikası ile ilgili bir çalışma grubunun kurulmasının kararlaştırılması oldu. Bu grup kuşkusuz yüksek düzeyde olacak. Ne de olsa bu grupta Türk tarafı adına Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri Kamuran Gürün ve Genelkurmay İkinci Başkanı Necdet Öztürün yer alacak. Fakat Amerikalıların grubun ikili karakterini önplana çıkarmaya çabalarına rağmen Türkler grubun NATO ile bağlarını vurguluyorlar.

İttifak (NATO katedilior - Çeviren) içinde işbirliği generaller tarafından ihtiyatlı bir şekilde olumlu karşılanıyor, ancak belli kayıtlar da koyuyorlar: Ülkelerinde orta menzilli roketlerin yerleştirilmesi (Pershing II ve Cruise füze)leri ikircimle karşıyorlar. İttifak çerçevesini aşan her şeyi parmak ucuya tutuyorlar. Örneğin Amerikalılar kendi çevik kuvvetleri (Rapid Deployment Force) için Türk topraklarından lojistik destek sağlamayı memnuniyetle karşılamazlar. Ancak direnişle karşılaşılabilecek bir durumda Weinberger bu konuyu Ankara'da hiç açmadı bile. Yöneltilen soruya "Bu sefer değil" diye cevap veren Bakan, ancak bunun kat'iyen "Bizim ilgi duymadığımız" anlamına gelmediğini belirtti.

Ankara'nın çekingen durmasının amacı çok boyutlu ve mümkün olduğu kadar dengeli bir dış politika izleyerek hem komşu Sovyetler Birliği'ni kızdırmamak, hem de İslam ülkelerini tedirgin etmemektir. İslam devletleriyle olan ilişkiler ağı son zamanlarda özellikle ekonomik alanda gittikçe sıkıştı. Örneğin birbirleriyle savaş halinde olan Irak ve İran'la ve Kaddafi'nin Libya'sı ile ekonomik ilişkiler çok yoğun. Irak, Türkiye'ye en çok mal satan ülke haline geldi. Petrolü sayesinde Federal Almanya'yı ikinci sıraya itti. Peşlerinden İran ve Libya geliyor. Öteyandan Türkiye'den en çok mal alan ülke olarak Federal Almanya birinci sırayı alıyor, fakat hemen ardından Irak, onun ardından da Libya geliyor. Türkiye'nin yaptığı ihracat açısından bu yıl İslam ülkeleri, Ortak

Pazar ülkelerinden daha önemli bir yer tutuyorlar.

Libya pazarı özel bir önem kazandı. Geçen yıl 15. sıradayken bu yıl üçüncü sıraya sıçramak dikkate değer. 1980 yılında bu ülkeye 60 milyon dolarından biraz fazla değerinde mal satılmışken "Ekonomi çarı" diye adlandırılan Başbakan Yardımcısı Turgut Özal, bu yıl için 400 milyon dolardan fazla bir ihracat hacmi bekliyor. Doğu Akdeniz'in karşı kıyısındaki bu ülkede girişimlerde bulunan (özellikle inşaat) Türk firmalarının sayısı hızla artıyor. Dört ay kadar önce sayıları yaklaşık 40 iken, bu gün bu sayı 100'ü geçti. Bunların aldıkları müteahhitlik işlerinin değeri 6 milyar dolar sınırını aşmak üzere.

Ülkeyi idare eden generaller bu gelişmeleri gözmezlikten gelemezler. Bu generaller kendi ülkelerinde terörizmle mücadele ediyorlar ve başka ülkeleri Türk teröristlerini saklamakla suçluyorlar. Ancak ABD tarafından uluslararası terörizmi desteklemekle suçlanan Libya'ya birsey demiyorlar. Washington'un Kadafi'nin ülkesine karşı başlattığı boykotu katılmalarını generallerden istemesi halinde olumlu cevap alamayacağı bellidir."

2. belge

SİNSİ BİR YAKLAŞIM

VEDİİ BİLGET
Emekli Amiral

Günümüzde Ortadoğu, biryandan sosyalist ve kapitalist kamplar arasındaki gelişmeleri, öteyandan da kapitalist kampın kendi içindeki uyumsuzlukları yaratan, evrensel mücadelelerin en yoğun biçimde sürdürüldüğü ve bölgesel anlaşmazlıkların her an patlak vermeye hazır tutulduğu bir alan görünümündedir. Bir yandan tarihsel geçmiş, öteyandan stratejik durumuyla günümüz Türkiye'sinin Ortadoğu'daki yeri ve önemi ise ona çevre ülkelerden daha farklı bir özellik kazandırmıştır. Türkiye, Ortadoğu'da büyük bir etki gücüne sahiptir. Bölgedeki gelişmelerden de kolayca etkilenebilmektedir. Kısacası, Ortadoğu'nun

20

dışında bir Türkiye düşünülmeceği gibi, Türkiye'den ayrı bir Ortadoğu da sözkonusu olamaz.

Uluslararası politikada oynamak istediği rol, ekonomik ve askeri gücünün boyutlarını aşınca Vietnam'da tam bir başarısızlığa uğrayan ABD, geniş cephede yayılıp yıpranmaktansa, gücünün ağırlık merkezini, dünyanın en hassas bölgesine kaydırmayı zorunlu görmüştür. Şimdi ABD için en önemli sorun, Ortadoğu ve Akdeniz'deki mevzilerini korumaktır.

* * *

Son yıllarda Sovyetler Birliği'nin arap dünyası ile kurduğu yakınlaşmalar ve bölgede sağladığı güç dengesi, öteyandan AET'nin bu alanda da ABD ile bir nüfuz çekişmesi içine girmesi; Arap dünyasında anti - Amerikan eğilimlere giderek güçlendiği bir konjonktürle birleşince, Ortadoğu'da izole olmak tehlikesine karşı karşıya gelen ABD, durumunu kurtarmak için yeni stratejiler uygulamak zorunda kalmıştır.

ABD uzun bir süre, bölgede bir ileri karakol gibi kullandığı İsrail Devleti başta olmak üzere, NATO'nun Güneydoğu kanadına ve tutucu Arap rejimlerine dayanarak Ortadoğu'yu denetleyebilmişti. Esas itibarıyla İsrail, Türkiye ve Yunanistan'ın oluşturduğu bir üçgen, bu stratejinin temelini oluşturuyordu. Oysa son iki üç yıl içinde bu üçgenin tabanının Arap Körfezi'ne kaydığı, belli bir süre Türkiye ve Yunanistan tarafından oynanan rollerin bu kez Suudi Arabistan ve Ürdün'e aktarıldığı görülmektedir.

Ayrıca son Ortadoğu savaşıyla birlikte, ABD'nin İsrail'e verdiği önemin nisbi ölçüde azaldığı farkedilmiştir. Bugün İsrail ile ABD arasındaki bağların eskisi kadar güçlü olduğu söylenemez. Buna karşı ABD, Mısır gibi önemli bir ülkeyi kazanmış görünmektedir. Öteden beri Ortadoğu stratejisinin en büyük kilit taşı durumundaki İsrail'i Mısır, Ürdün ve Suudi Arabistan gibi ülkelerle dengelemek isteyen ABD, öyle anlaşıyor ki Arap dünyası ile ilişkilerini yumuşatma gereksinmesi duymuştur. Özellikle İran'daki Humeyni hareketinden sonra...

* * *

ABD'nin Ortadoğu ülkelerine yeni bir bakış açısıyla eğilmesi nasıl değerlendirilebilir? Acaba Türkiye ve Yunanistan artık ABD'nin Ortadoğu planlarının dışında mı kalmıştır?

Hemen söyleyebiliriz ki bütün bunlar bölgenin kendi iç gelişmesi ve bu gelişmenin yarattığı farklılaşmalarla ilgilidir. ABD, ne Türkiye ne de Yunanistan ile ilgili tasarımlardan vazgeçmiştir. Ama her iki ülkenin de yakın dönemde kendi çıkarlarına uymayan bir gelişme çizgisine girdiğini farketmiş, bölgede yeni ittifaklar sağlayarak varlığının geleceğini güvence altına alma yolunu tutmuştur. Günümüzde, özellikle Türkiye'nin kimi iç gelişmelerinden ve NATO içindeki varlığından yararlanmak istediği açıkça anlaşılmaktadır... Ama son yıllarda Türkiye'de, ABD'nin çıkarlarına uymayan bir gelişme çizgisi vardır. Bu çizgi, ilerici toplumsal güçlerin ABD'ye bağımlılığa tepkilerinden kaynaklanmıştır. Burjuvazinin niteliksel dönüşümünden de izler taşımaktadır. Artık ABD, Türkiye'deki iktidarların aşırı Amerikancı eğilimlerinden yararlanarak etkili bir denetim sağlayabilme olanağından yoksundur. Burjuvazi içinde

21

etkin bir güç durumuna gelen sanayi burjuvazisi, bağımsız dış ekonomik ilişkilere gereksinme duymaktadır. Bu olgu, Türkiye - ABD ilişkilerinde ciddi bir değişimi gerektirecek ölçüde önem taşımaktadır. Burjuvazinin bu yeni kimliği, Türkiye'nin dış ekonomik ve politik ilişkilerini derinden etkilemek eğilimindedir.

Uzunca bir süre kapitalist dünyanın tek güçlü temsilcisi durumundaki ABD'ye yönelik iktidarlar, bir kaç yıldır, Türkiye'de sanayi burjuvazisinin gelişmesiyle ortaya çıkan ekonomik sorunların çözümünü daha çok AET ile ilişkiler temelinde dayanan yeni bir çözümlere açısından ele almaktadırlar. Çünkü ABD, Türkiye ile ilişkilerinde öteden beri hep ekonomik konuların ikinci planda kaldığı, esas itibarıyla politik ve askeri yakınlaşmalara ağırlık vermiştir. NATO'ya bağlı olarak, önemli ulusal savunma masraflarına katlanmak zorunda kalan Türkiye, böylece ekonomisini ağır bir yük altında tutmuş, bütçe farklılıklarını karşılamak için ise ABD hiç bir önemli ekonomik katkıda bulunmamıştır.

ABD'nin ekonomik katkılarının gözükmeyişi bir ortamda ise Türkiye'nin sanayileşmesi ve ekonomik büyümesi, ABD standartlarına göre değil, daha çok AET standartlarına göre gerçekleşmiştir. Türkiye, Avrupa'da özellikle Batı Almanya'da işgücü istihdamı için yeterli ortamı bulmakta, böylece Batı Avrupa ülkeleri ile daha yakın bir ilişkiler içine girerek Avrupa teknolojisinden kolaylıkla yararlanabilme yolunu kendi çıkarlarıyla daha çok bağdaştır görmüş ve bu tutumu sürdürmektedir. Sanayileşme hareketinin gerektirdiği uzman ve teknisyen Batı Avrupa'ya yönelik ilişkiler çerçevesinde daha kolay ve daha az masrafta sağlanmakta, ithalat ve ihracatın AET ülkelerine kaydırılması, coğrafi yakınlık yüzünden daha kazançlı sonuçlar vermektedir. Avrupa'da çalışan Türk işçilerinin, çeşitli zorluklara karşın yurda transfer ettikleri önemli dövizler ise dış ticaret açığının büyük ölçüde kapatılabilmesi bakımından ayrıca öne çıkan bir nokta olmaktadır.

1980'ler Türkiye'sinin kapitalist gelişimi içinde, Ortakpazarı eğilim zorunlu olarak AET ülkelerinin siyasi eğilimlerini benimsemek durumunda kalmıştır. Bu bakımdan, AET ülkelerinin ABD ile olan ekonomik çıkar çatışmasından ve bundan kaynaklanan siyasi gelişmelerden örneksemelerde bulunan Türkiye sanayi burjuvazisi, ülkemizin ABD'den daha bağımsız bir politika izlemesinin destekçileri görünümünü almışlardır. Hatta Ortadoğu bölgesinde yeni pazarlanmış ticari girişimlerini artırmak amacıyla da AET ile ABD arasındaki bölgesel nüfuz çatışması içinde yer almakta ve ekonomik çıkarlarını sürdürmek için bölgede olası bir savaş durumunun ertelenmesi ve mevcut anlaşmazlıklardan ticari akışımı engelleyebilecek olanların ortadan kaldırılması yönünde devinmektedir.

* * *

Başbakan Ulusu'nun Taif'te Arap Körfezi sorununa yaklaşımı ile Türkiye'nin ABD'nin askersel dayatmalarını onaylamayacağı izleniminin ortaya çıkması ve Irak - İran anlaşmazlığında ülkemizin etkin barışçıl katkılarla bulunması, hükümetin yazımızın başında değindiğimiz noktaları saptamış bulunduğunun olumlamaştır. Kuşkusuz ki tüm ilerici toplumsal güçler bu olumlu kalkışmaların sürekliliğinden yana olacaktırlar. Ancak, yukarıda anılan çıkarıcı

22

çevrelerin, salt kendi ekonomik gelecekleri açısından bir takım değerlendirmeler ve içteniz yaklaşımlarla böylesi olumlu girişimleri kendi amaçları yönünde suisistimal etmeye kalkıştıkları da bir gerçektir.

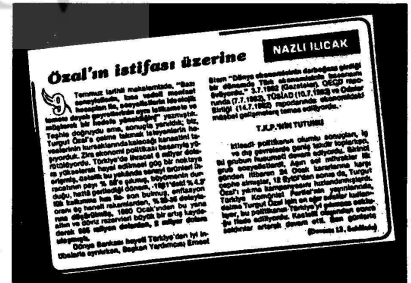
Biz Türkiye'nin Ortadoğu'daki önemli sorumluluğunun bilincine varısına koşut girişimleri, tüm halkımızın ve bölge halklarının yarar açısından gözlüyoruz; bunların sürdürülmesi yolundaki eğilimimiz de Mustafa Kemal'in "Tam bağımsızlık" ilkesi doğrultusunda ve "Yurtta barış, dünyada barış" ilkesi yönündedir. Bunun tersini varsaymayı düşünemiyoruz bile. Sözkonusu çevrelerin Ortadoğu sorununa sinsice bir yaklaşım ortaya koymalarını da sözde ABD'den bağımsız davranma, fakat temelde bir başka emperyalist gücün çıkarlarına bağlanma yolunda Kemalizm'e tam bir ihanet kanıtı olarak gördüğümüz de bir gerçek !..

Mustafa Kemal'ci bir deyişle, emperyalist bir ülke ile olmayan bir ülke arasında hiçbir biçimde ve hiç bir ortak yada nam altında işbirliği ve anlaşma olamaz. Eğer olursa bu, sömürülen ülkenin, ötekine teslimiyeti, onun yedek gücü ve bağımlısı olması sonucunu getirir.

19 Mayıs 1919'u yaşadığımız şu günlerde ödünsüz Atatürkçü başyazar Nadi Nadi'nin "Ben Atatürkçü Değilim" adlı kitabı elden ele dolaşırken, bizim daha fazla açıklama yapmamıza gerek bırakmamıştır.

(Cumhuriyet, 26 Mayıs 1982)

3. belge

ÖZAL'IN İSTİFASI ÜZERİNE

Nazlı ILICAK

9 Temmuz tarihli makalemizde, "Bazı sanayicilerin, kısa vadeli menfaat hesapları ile, sosyalistlerin ideolojik temele dayalı gayretlerinin aynı istikamete ve müsterek bir hedefe yönelmesini" yazmıştık. Teşhis doğruydu ana sonuçta yanıldık; biz Turgut Özal'a çelme takmak isteyenlerin heveslerinin kursaklarında kalacağı kanaatini taşıyorduk. Zira ekonomi politikası başarıyla yürütülüyordu. Türkiye'de ihracat 6 milyar dolara yükselerek hayal edilmesi güç

23

bir noktaya erişmiş, üstelik bu yekunda sanayi ürünleri ihracatının payı % 58'e çıkmış, büyümenin durduğu, hatta gerilediği dönem, - 1981'deki % 4,3'lük kalkınma hızı ile - son bulmuş, enflasyon oranı üç haneli rakamlardan, % 30 - 35 dolaylarına düşürülmüş. 1980 Ocak'ından bu yana altın ve döviz rezervleri büyük bir artış kaydederek 585 milyon dolardan 2 milyar dolara ulaşmıştı.

Dünya Bankası heyeti Türkiye'den iyi itibarla ayrılrken, Başkan Yardımcısı Ernest Stern "Dünya ekonomisinin darboğaza girdiği bir dönemde Türk ekonomisinin başarısını övüyordu." 3.7.1982 (Gazeteler). OECD raporunda (7.7.1982), TÜSİAD (10.7.1982) ve Odalar Birliği (14.7.1982) raporlarında ekonomideki müsbet gelişmelere temas ediliyordu.

T.K.P.'NİN TUTUMU

İktisadi politikanın olumlu sonuçları iç ve dış çevrelerde geniş takdir toplanırken iki grubun husumeti devam ediyordu. Birinci grup sosyalistlerdi. Aşırı sol mihraklar ilk günden itibaren 24 Ocak kararlarına karşı cephe almışlar, 12 Eylül'den sonra da Turgut Özal'ı yıkma kampanyasını hızlandırmışlardı. Türkiye Komünist Partisi'nin yayınlarında daima Turgut Özal için ağır sıfatlar kullanılıyor, bu politikanın Türkiye'yi çıkmaza soktuğu ifade ediliyordu. Kastelli olayından sonra saldırılar artarak devam etti. Son günlerin yayınlarından birkaç örnek vermek isteriz:

"Turgut Özal'ın ekonomik önlemler paketinin uygulanması sayesinde halktan milyarlar toplanan Kastelli iflas etti. ...Paralar tekelere kredi olarak dağıtıldı. Tekellerin, 24 Ocak kararları işlemeye başlayınca, kaç tane yeni şirketi, evi, bağı bahçesi oldu, araştırın".

(25 Haziran 1982)

Türkiye Komünist Partisinin Sesi)

"Turgut Özal, 24 Ocak kararlarının tekelere lehine işleyen ekonomik düzenini ayakta tutmaya çalışıyor... Başbakan Yardımcısı Zeynep Baykara, 24 Ocak kararlarının iflas ettiğini söyledi. Ama Turgut Özal, dimdik ayakta duruyor. Kastelli'yi suçlu gösterecek bir tek kelime ağzından çıkmadı, tam tersine onunla pazarlığa oturdu, onu temiz çıkarma çabasına girişti..."

(1 Temmuz 1982)

Türkiye Komünist Partisinin Sesi)

"Cevher Özden'i kurtarma operasyonları Başbakan Yardımcısı Turgut Özal ve DPT'nin müsteşarı Yıldırım Aktürk tarafından sürdürülürken, Kastelli'nin yeni dolandırıcılıkları ortaya çıkıyor."

(7 Temmuz 1982)

Türkiye Komünist Partisinin Sesi)

Kastelli olayını bahane ederek, Özal'ı paçasından çekme gayretleri, dahildeki sol mihraklarda da akis buluyor. Başbakan Yardımcısı'na yöneltilen saldırılar hergün artarak sürüyordu. Zira Türkiye'nin ekonomik itibarının tekrar sarımsaması gerekiyordu. Gene "Atatürk Devletçiliği (!)" gündeme getirildi. "Arjantin modelinden" söz edildi, karanlık bir tablo yaratılmaya çalışıldı.

SANAYİCİLER

Bu arada, kolay kazanmaya alışmış bazı sanayicilerimiz de, ekonomideki

24

yapı değişikliğine ayak uydurmakta güçlük çekiyorlardı. Eskiden, düşük faiz sayesinde ucuza mal ettikleri parayı kullanarak yüksek kazanç sağlamak mümkündü. Şimdi paranın gerçek bedelini ödemek zorunda kalınca sıkışmışlar, maliyet hesapları alt-üst olmuştu. Eskiden talep fazlalığı dolayısıyla ne üretirle kolayca satılıyor. Satmak da ne laf! Halk kuyruğa giriyor, fiyatlar karborsada oluşuyor, her mal prim yapıyordu. Vatandaş parayı peşin ödüyor, malı almadan aylarca sıra bekliyordu.

Serbest faiz uygulaması sebebiyle tasarruf hacminin büyümesi ve sıkı para politikası, talebi sınırlarken, sanayicileri bir yapı değişikliğine zorluyordu: dış pazarlara yönelmek, rekabete açılmak, daha düşük kâr marjlarıyla çalışmak, sürümünden kazanmak gerekiyor, sermaye sıkıntısı çekenlerin, aile şirketi statüsünü terkederken, haricte veya dahilde ortak aramaları mecburi hale geliyordu.

* * *

Muhtelif yönlerden atılan oklar, nihayet hedefe tam isabet etmiş, Kafaoglu'nun Maliye Bakanlığına gelmesi ile Özal istifaya zorlanmıştır. Başbakan Ulu'nun, aynı politikanın devam ettirileceğini söylemesi sevindiricidir. Lâkin Turgut Özal'ın tecrübesinden mahrum olarak yürütülecek, üstelik Maliye Bakanlığı'nın tutucu ve yavaş işleyen bürokratik çarklarına takılacak yeni dönemdeki uygulamaların aynı başarıyı sağlayabilmesi oldukça şüphelidir.

12 Eylül'de kurulan hükümetin büyük şansı, 24 Ocak kararlarını hazır bulması ve aynı ekonomi politikayı, başka bir arayış içine girmeden sürdürmesi olmuştu. 12 Eylül hükümeti, ekonomik başarıyı paylaşıırken, işler iyi gitmeseydi, sorumluluğu üzerinden atacak bir imkân da sahipti: Hatadan Özal sorumluluğuna atılabilir. Bugün mesuliyet doğrudan doğruya hükümetin, hatta Konseyin omuzlarına yüklenmiştir. Bundan böyle, bütün muvaffakiyetliliklerin faturası onlara çıkarılacaktır.

(Tercüman, 17 Temmuz 1982)

GİTTİ ÖZAL

Ahmet KABAKLI

Gitti Mecnun, hâne-i dehri bize ismarladı" diyor şair. Şimdi Sayın Turgut Özal, istifa ederek gitti ya koltuğunu kime ismarladı belli değil.

25

Doğrusu, yeri kolay kolay doldurulacak değildir. 12 Eylül'den beri, Türkiye'de ekonomi denince, akla Turgut bey geliyor. Ekonomimizle ilgili dış çevrelerde, dış basın organlarında bile, bu böyleydi.

Özal'a güvenilir bir kredi bulucu ve tedbir alıcı diye ümitle bakılmasına 12 Eylül'den önceki son hükümet zamanında (24 Ocak) başlanmıştı. O tarihte tutulan yol, başarıyla beğenilmiş olacak ki Özal, iki yıla yaklaşan zaman boyunca, Türk ekonomisini tam yetkiyle idare etti.

"İstikrar tedbirleri" denilen ve Özal'ın başında bulunduğu bu sistem ve uygulamanın iktisadi hayatımıza getirdiği faydalar, elle tutulacak kadar belli ve ortadadır:

Hiçbir mahn eksikliği duyulmamış, döviz karborsası ve her türlü karborsa, istifçilik, talancılık kalkmıştır.

1979 sonunda, yüzde doksanın üstüne çıkan enflasyon (pahahlık) 1981'de, vadedilen rakama, yani yüzde 25'e inmiştir.

Mevduat faizlerinin yüzde 50'ye çıkarılması ile vatandaşlarda tasarruf meyli inanılmayacak derecede artmış, küçük büyük, ak, kara... her türlü servet bankalara, dolayısıyla yatırıma akmıştır.

Öbür devletlerin en küçüklerine nisbetle dahi adeta gülünç olan (ihracat) döviz gelirimiz, 1979'a göre ikiye katlanmış, işçi dövizlerimiz aynı oranda artmıştır.

Hazine tamtaktırktan kurtulmuş, devletin "çaresizliği" giderilmiş, dünya da sözüne güvenilen, kolayca borç alışverişi yapan bir Türkiye doğmuştur.

* * *

Bütün bu uygulama, pek tabii, hükümetlerin "ekip"lerin işi olmakla beraber, Turgut Özal'ın imzasını taşımaktadır.

Memleketimiz kara günlerine, devletin anarşiyle boğuşmasına rağmen, ekonomide beklenen yıkım yerine, bu düzenli kalkınma, Türkiye'nin iç ve dış hasımlarını... Sovyet tarzı "devletleştirme"ye bağlı olanları kızdırmıştır.

Solcu partilerin karşısındaki, akıl ve tedbir, vatanseverlik ve istikrar zümresinden geldiği bilinen bir insan olduğu için, bütün hınçlar Özal'dan çıkarılmıştır:

Hangi hınçlar?

12 Eylül'le gelen yönetime duyulan hınç. Çünkü, asker kökenli veya onlara yakın olanları dışları kesmemiştir; Özal'a saldırmışlardır.

Maddi yıkım beklenirken, ekonomik yükseliş sağlanmasının hıncı... Çünkü, iktisadi onarım olmasaydı, yeni rejim ayakta duramayacak, anarşinin kökleri kurutulmadan, karmakarışık, belki kardeş kardeş bir ortama girelekti.

Bu sebeple yine Özal'a saldırmıyorlardı. (Daha bir kaç kalem, hınç ve öcalma konuları vardır.)

* * *

Bütün bu saldırılara rağmen, kervan yürüdü. Fakat ne garip tecellidir ki, Özal'ı istifaya zorlayanlar, komünist ve sosyalistler olmamıştır. Bu istikrar tedbirlerinden rahatsız olan, bazı işadamları ve sanayiciler olmuştur.

Bunlar, vaktiyle ucuz para, kolay kredi bularak, bire bin vurmaya alışmış enflasyon zengindirler. Halkın küçük tasarrufları bankalarda yüzde 40 - 50 faizle değerlendirilip kendilerine verilen kredi faizleri de o ölçüde artınca, o eski

26

tatlı kâr'larını yapamamışlar, bu yüzden Özal gitsin! İşçi ücretleri dondurulsun! İşçiler kolayca çıkarılsın! ucuz kredi bulunsun! Para basma makinaları çalıştırılsın! diye yaygarayı başmışlardır.

İnsanın aklına "Şerlok Holmes"likler" geliyor. Acaba akıllarınca bu "sistem iflasını" ilan ettirerek eski har vurup harman savurma devrini açmak: Özal'ı istifaya zorlayarak yeni vurgun - parti'lere kavuşmak için, şu "Banker Kastelli'yi, birtakım iş ve siyaset" babaları mı İsviçre'ye kaçırdılar?

Özal'ın bir vasfı da, zaruri olan "sıkı rejim" içinde demokrasinin güler yüzü bir çehresi olmasaydı. Gazeteci arkadaşlar, öyle kapısı kolay çalınan ve oturma odasına bile teklifsiz girilebilen bir Devlet Bakanını gelecek demokraside bile zor bulurlar.

Ne var ki, temiz bir ad ve güzel bir icraat bırakarak gidenler çok aranır ve çabuk dönerler. Milletin güvenliğini kazanmak önemlidir, gözlere girerek yükselmek, adamına göre belki kolay ama ömürsüzdür.

(Tercüman, 17 Temmuz 1982, Gün Işığında köşesinden)

27